

20.10

ŚRODA, 19.30, SALA GŁÓWNA

Muzyka z katedry Notre Dame

Philippe Lefebvre – organy

Miłosz Rutkowski*, Bartłomiej Dudek* – instrumenty perkusyjne

Program

C. Balbastre (1724–1799) *Marche des Marseillois et l'air „Ça ira”*

C. Franck (1822–1890) *Trois chorals pour grand orgue*

II Chorał h-moll CFF 106

L. Vierne (1870–1937) *II Symfonia organowa e-moll op. 20*

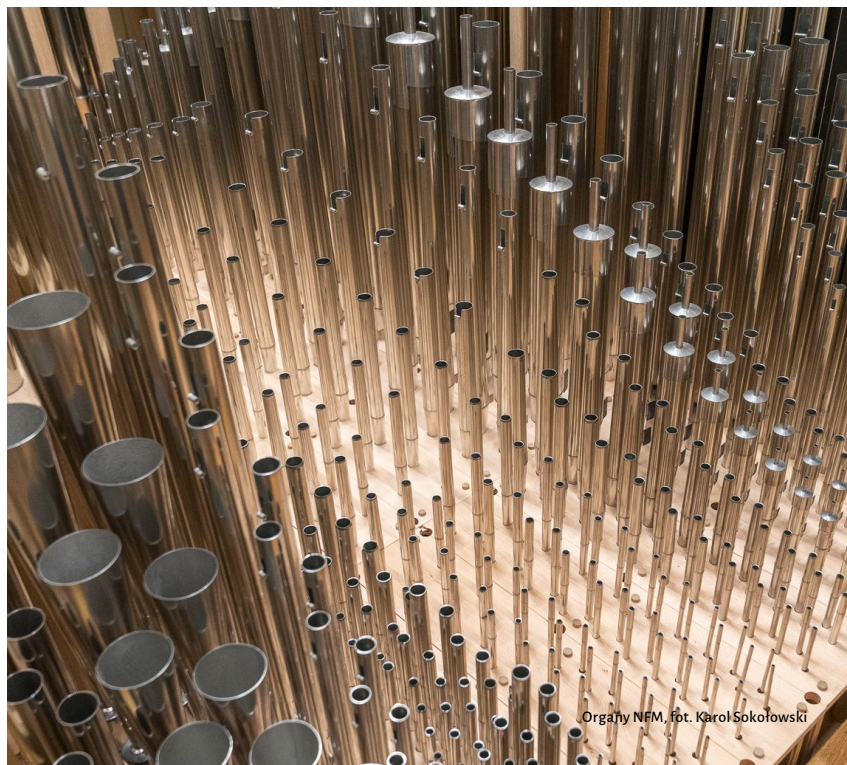
II Chorał

C. Debussy (1862–1918) *Suite bergamasque: Clair de lune* (opr. Ph. Lefebvre)

M. Dupré (1886–1971) *Cortège et litanie* op. 19 nr 2

P. Cochereau (1924–1984) *Boléro sur un thème de Charles Racquet**

Ph. Lefebvre (*1949) improwizacje

Organy NFM, fot. Karol Sokołowski

Cztery dni przed pierwszą rocznicą inauguracji nowych organów NFM znakomity organista i kompozytor Philippe Lefebvre zaprezentuje repertuar, który pozwoli na wydobyć pełni brzmienia tego francuskiego symfonicznego instrumentu. Lefebvre, tytułarny organista kościoła Notre Dame, zagra dzieła pięciu swoich poprzedników piastujących posadę organisty paryskiej katedry oraz utwór niezwykle zasłużonego dla muzyki francuskiej II połowy XIX wieku Césara Francka.

Urodzony w Dijon Claude Balbastre od połowy XVIII wieku był ulubieńcem elit Paryża i sprawował ważną rolę na dworze króla Ludwika XVI jako organista kaplicy królewskiej i nauczyciel gry na klawesynie królowej Marii Antoniny. W 1760 roku został zatrudniony w kościele Notre Dame. Podczas koncertu usłyszymy napisany przez niego w oparciu o melodię *Marsylianki* utwór *Marche des Marseillois et l'air „Ça ira”*. Kompozytor eksponuje melodię na początku marsza, aby następnie przeprowadzić jej zmiany melodyczne i zastosować techniki polifoniczne w przebiegu dwóch mistrzowskich wariacji.

Pochodzący z Liège César Franck był przez ponad trzydzieści lat organistą kościoła St. Clotilde w Paryżu i profesorem organów w Konserwatorium Paryskim, a dziś jest uznawany za jednego z ważniejszych kompozytorów francuskich drugiej połowy XIX wieku. Jego utwory charakteryzuje indywidualny, postromantyczny styl bogaty w innowacyjną harmonię, krótkie, lecz charakterystyczne melodie i mistrzowskie zastosowanie technik kontrapunktycznych. Twórca rozpoczyna *II Chorał h-moll* CFF 106 wprowadzeniem podstawy melodycznej utworu w klawiaturze pedałowej, nasycając kompozycję ciemną barwą, po czym przechodzi do partii prawej dłoni, co daje ciekawy kontrast brzmieniowy. Kolejne wejścia tematu są już poddane zabiegom kontrapunktycznym, zdobieniom oraz ciekawej harmonizacji. Kompozytor wykorzystuje w utworze pełne bogactwo barw różnorodnych głosów organowych, aby temat główny chorału za każdym razem mógł być prezentowany w inny sposób. Frank dostosowuje się do bogatej tradycji chorałów organowych sięgających czasów przedbachowskich.

Podobne potraktowanie tematu głównego odnajdziemy w *Chorale z II Symfonii organowej e-moll* op. 20 Louisa Vierne'a, kompozycji uchodzącej za najlepsze dzieło symfoniczne na organy solo tego twórcy. W drugiej części symfonii wyraźnie słychać pokrewieństwo ze stylem Franka, co nie dziwi, gdyż Vierne był jego uczniem w paryskim konserwatorium, a ponadto pobierał u niego prywatne lekcje harmonii. Louis Vierne wygrał w 1900 roku konkurs na stanowisko organisty w katedrze Notre Dame i był pierwszym muzykiem sprawującym tę posadę po ponad stuletniej przerwie.

Clair de lune jest trzecim ogniwem skomponowanego w 1890 roku czteroczęściowego cyklu na fortepian *Suite bergamasque*, będącego hołdem Claude'a Debussy'ego

dla klawesynistów francuskich. Jest także nawiązaniem do wiersza *Clair de lune* (*Światło księżycy*) Paula Verlaine'a z 1869 roku. Utwór Debussy'ego nosi cechy impresjonizmu: subtelny nastrój księżycowej nocy oddaje melodia oparta na zmieniających barwę akordach. W całym utworze muzyk lewą ręką gra arpeggia – dźwięki akordu nie są uderzane jednocześnie, lecz dołączane kolejno w krótkich odstępach od najniższego do najwyższego – dzięki czemu *Światło księżycy* rozciąga swoją magiczną atmosferę.

Marcel Dupré był słynącym z umiejętności improwizacji czołowym francuskim wirtuozem organowym swoich czasów, spadkobiercą wielkiej tradycji romantycznej. Studiował w Konserwatorium Paryskim u Vienne'a. *Cortège et Litanie* to aranżacja na organy drugiej części ze skomponowanej przed rokiem 1921 muzyki scenicznej jego autorstwa. Muzyk wykorzystuje dwa główne i odrębne tematy, które następnie łączy w wielkim finale. Pojawiają się one zarówno w delikatnej odsłonie, jak i z wielkim efektem brzmieniowym w finale kompozycji. *Cortège* to początkowy chorał, natomiast *Litanie* podąża za powracającym śpiewnym motywem, który jako całość tworzy chwytliwą melodię. Po powtórzeniach melodii z jej rozwinięciem zarówno chorał, jak i śpiew grane są jednocześnie, niczym motywy przewodnie w rozwiązaniu wagnerowskim.

Pierre Cochereau, znany jako mistrz francuskiego stylu improwizacji na organach, stał się cenionym kompozytorem, kiedy zaczęto transkrybować jego wyrafinowane improwizacje. W *Boléro sur un thème de Charles Racquet* z 1973 roku werbel wybija transowy rytm hiszpańskiego tańca *bolero*, podczas gdy melodia wije się i znika z osi konsonansów i dysonansów. Temat utworu zaczerpnięty został z twórczości Charles'a Racqueta, który był siedemnastowiecznym organistą w Notre Dame. Cochereau uczył się u Marcela Dupré w klasie organów podczas studiów w paryskim konserwatorium, a od 1955 sprawował stanowisko tytularnego organisty paryskiej katedry. W 1985 roku zastąpił go jego uczeń i protegowany – Philippe Lefebvre, który wykona dzisiejszy koncert poświęcony najbardziej zasłużonym organistom w historii najważniejszej katolickiej świątyni Francji.

Ludmiła Sawicka

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

